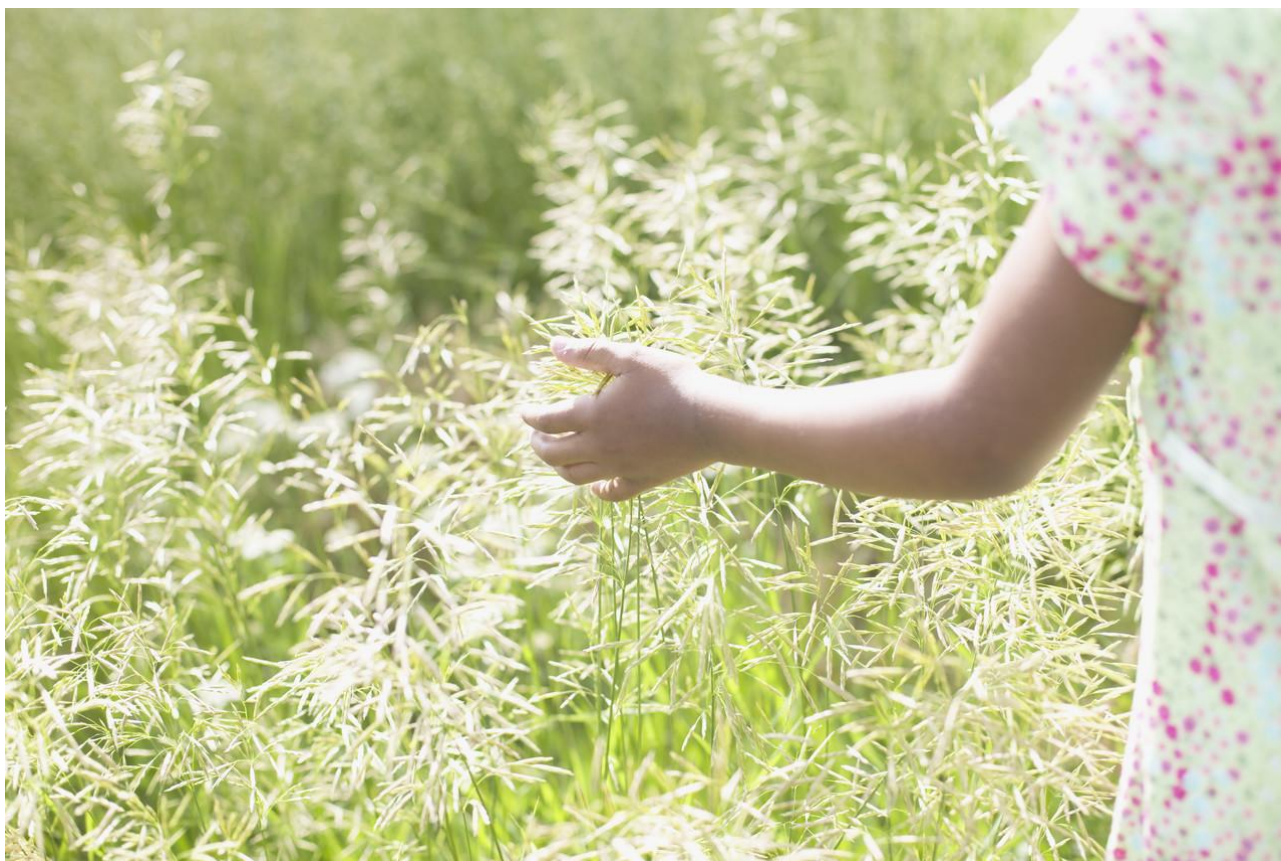

VARHAISKASVATUS ON VÄLITTÄMISTÄ

Lähtökohta lapsen hyvälle arjelle ja tasapainoiselle kasvamiselle

VARHAISKASVATUS ON VÄLITTÄMISTÄ

Lähtökohta lapsen hyvälle arjelle ja tasapainoiselle kasvamiselle

---

Varhaiskasvatussuunnitelma on koottu yhteistyössä Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen alueen varhaiskasvatuspalveluiden toimijoiden sekä Lapsen hyvä arki -hankkeen kanssa.

Asiakirjan koonneen VASU-työryhmän jäsenet:

Pirkko Säily, MLL

Sirpa Lipponen, varhaiskasvatuksen ohjaaja

Eeva Paavola, hoitaja

Heli Parkkila, hoitaja

Jaana Tikka, lastentarhanopettaja

Vuokko Vinberg, varhaiskasvatuksen ohjaaja

Muut työhön osallistuneet:

Kaija Tirola, Haapajärven seurakunta

Minna Hattunen, varhaiskasvatuksen johtaja

Kirsi Anttila, Lapsen hyvä arki-hanke

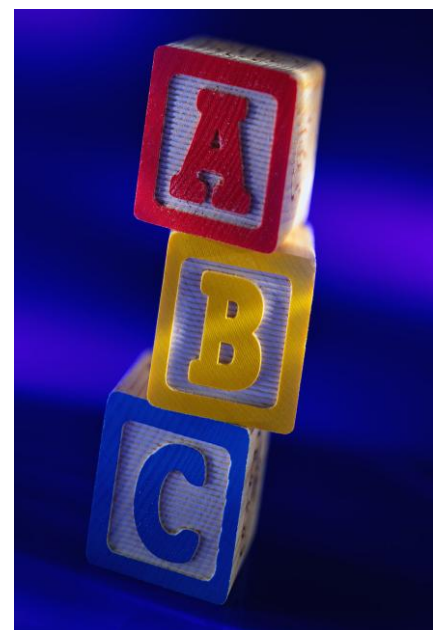
Paula Loukkola, Lapsen hyvä arki-hanke

SISÄLTÖ

1. YHDESSÄ TEHTY SUUNNITELMA TUKEE LAPSEN JA PERHEEN HYVÄÄ ARKEA.....	3
2. SELÄNTEEN VARHAISKASVATUSPALVELUT.....	5
3. VARHAISKASVATUKSEN ARVOT JA KASVATUSPÄÄMÄÄRÄT	6
Arvot.....	6
Kasvatuksen päämäärät	6
4. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN	7
5. YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI.....	9
6. ERITYINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA	10
7. VARHAISKASVATUKSEN ARVIOINTI, LAATU JA KEHITTÄMINEN	11
Arviointi ja laadunhallinta	11
Kehittäminen.....	11
Kasvatuskumppanuuden aktiivinen toteuttaminen.....	11
Erityisvarhaiskasvatus	12
Avoin varhaiskasvatus	12

1. YHDESSÄ TEHTY SUUNNITELMA TUKEE LAPSEN JA PERHEEN HYVÄÄ ARKEA

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen aloittaessa toimintansa 1.1.2010 käynnistettiin yhteisen varhaiskasvatussuunnitelman laadinta. Tämä Selänteelle laadittu varhaiskasvatussuunnitelma perustuu valtioneuvoston periaatepäätökseen varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (28.2.2002) sekä Stakesin laatimiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (30.9.2003), ja toimii koko Selänteen alueen varhaiskasvatuksen yhteisenä ohjeistuksena. Selänteen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi käyttöön otetaan hoitomuotokohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat.

1. **Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet** ohjaavat valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen sisällöllistä toteuttamista.
2. **Selänteen vasu** ohjaa varhaiskasvatuksen toteuttamista Selänteen kuntien alueella.
3. **Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatuksen suunnittelu** ohjaa varhaiskasvattajia kasvatustyössään.

Selänteen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on vaikuttaa Selänteen alueella toteutettavan varhaiskasvatuksen laatuun kehittämällä lasten kanssa toimivien tahojen yhteistyötä. Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tulee muodostaa saumaton kokonaisuus, joka kasvatuksen kaikissa vaiheissa tukee joustavasti jokaisen lapsen yksilöllisiä kehityspiirteitä.

Ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta ja hyvinvoinnista on lasten huoltajilla ja yhteiskunnan tehtävänä on tukea heitä tässä tehtävässä. Alle kouluikäisten lasten perheiden hyvinvoinnin tukena voivat olla lastenneuvola, varhaiskasvatus, perhetyö, lastensuojelu ja esiopetus sekä seurakunta ja Mannerheimin lastensuojeluliitto. Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä neuvolan kanssa lapsen asioissa vain vanhempien luvalla. Varhaiskasvatuspalvelut, neuvolapalvelut ja lapsiperheiden kotipalvelu ovat lähipalveluita. Lähipalvelut ovat saatavina asuinkunnassa. Perhetyö, lastensuojelu, perheneuvola ja erityisvarhaiskasvatus tuotetaan Selänteen palveluna. Kasvatuskumppanien välinen avoin keskustelu on ensiarvoisen tärkeää ja luo pohjan yhteiselle ymmärrykselle lapsesta. Keskustelut ovat luottamuksellisia.

2. SELÄNTEEN VARHAISKASVATUSPALVELUT

Kunnalliset päivähoitopalvelut

Selänteen varhaiskasvatuspalvelut tarjoavat perheille päivähoitoa jokaisen peruspalvelukuntayhtymään kuuluvan kunnan alueella lähipalveluna. Päivähoitomuodoista perheillä on valittavanaan perhepäivähoito (hoitajan kotona tapahtuva, lasten kotona tapahtuva tai kolmiperhepäivähoito), ryhmäperhepäivähoito tai päiväkotihoito.

Kunnallisten päivähoitopalveluiden vaihtoehto on Kela:n maksama lasten kotihoidon tuki tai yksityisen kotihoidon tuki. Pyhäjärvellä on tarjolla myös kotihoidon tuen kuntalisä. Yksityisen päivähoiton valvonta kuuluu palvelutoimistojen tehtäviin.

Esiopetus järjestetään kuntien sivistystoimissa. Sekä varhaiskasvatuksessa että esiopetuksessa tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä sekä oppimaan oppimisen taitoja.

Palveluohjausta ja lisätietoja Selänteen alueen varhaiskasvatuspalveluista:

Haapajärven palvelutoimisto
Kirkkokatu 2
85800 Haapajärvi, puh. 044-4456 173

Kärsämäen palvelutoimisto
Aittatie 7
86710 Kärsämäki, puh. 044-4456 831

Pyhäjärven palvelutoimisto
Potilaspolku 4
86800 Pyhäsalmi, puh. 044-4467 669

Reisjärven palvelutoimisto
Reisjärventie 8 A
85800 Reisjärvi, puh. 040-3008 233

Varhaiskasvatuksen johtaja
Minna Hattunen, puh. 044-4456 172

Internet-sivuilta: www.selanne.net

Avoim varhaiskasvatus Selänteessä

Selänteen omaa avoimen varhaiskasvatuksen palvelua järjestetään toistaiseksi ainoastaan Pyhäjärven kunnan alueella. Talvella Pyhäjärvellä toimivat sivukylien leikkikerhot ja kesällä ohjattu leikkikenttätöiminta.

Avoimia varhaiskasvatuspalveluita lapsille ja lapsiperheille Selänteen kuntien alueella tarjoavat lisäksi mm. seurakunnat, Mannerheimin lastensuojeluliitto ja muut järjestöt, kansalais- ja musiikkiopistot sekä urheiluseurat. Seurakuntien järjestämää monipuolista kerhotoimintaa ovat mm. päiväkerhot, pyhäkoulut ja perhekerhot. Mannerheimin lastensuojeluliiton järjestämää toimintaa ovat mm. perhekahvilatoiminta, lastenhoitoapu, leikkikenttätöiminta ja tukioppilastoiminta. Nämä palvelut tukevat Selänteen alueella vanhempien kasvatustyötä ja täydentävät merkittävästi lapsiperheille suunnattujen palveluiden kokonaisuutta.

Lisätietoa avoimista varhaiskasvatuksen palveluista saa Internet-sivuilta:

www.haapajarvenseurakunta.fi
www.karsamaensrk.fi
www.pyhajarvi.seurakunta.net
www.reisjarvenseurakunta.fi
www.mll.fi/paikallisyhdistykset/

3. VARHAISKASVATUKSEN ARVOT JA KASVATUSPÄÄMÄÄRÄT

Arvot

Lapsuus on arvokas asia. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on onnellinen lapsuus ja lapsen hyvä tulevaisuus. Lapsella on oikeus olla lapsi ja hänellä on oikeus tulla hyväksytyksi omana itsenään. Lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan ja hänen persoonallista kehittymistään tuetaan.

Varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu kansainvälisiin lapsen oikeuksia koskeviin säädöksiin. Lapsella on oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin, turvattuun kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Hänellä on oikeus turvalliseen ja terveelliseen ympäristöön, jossa voi leikkiä monipuolisesti, tulla ymmärretyksi ja kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Lisäksi hänellä on oikeus saada tarvitsemansa erityinen tuki omaan kulttuuriin, äidinkieleen ja uskontoon tai katsomukseen.

Varhaiskasvatus on välittämistä. Se toteutuu kokonaisuutena, jossa hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat toisiinsa. Varhaiskasvatus on pienten lasten elämässä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jossa lapsen leikillä on keskeinen merkitys. Varhaiskasvatuksessa tarvitaan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä, jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden.

Varhaiskasvatuksessa otetaan huomioon jokaisen lapsen yksilöllisyys, lapsen omat kiinnostuksen kohteet, vahvuudet, tarpeet ja tulevaisuuden näkymät. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa ja kasvatuskeskusteluissa on mahdollista syventää näihin asioihin liittyvää yhteistä tietoa ja tuntemusta lapsesta. Lapsen liittyvistä huolen aiheista on myös hyvä keskustella yhdessä aina kun tarvetta ilmenee. Kasvatuskeskusteluissa vanhemmat tuovat arvokkaan tietämyksen lapsestaan varhaiskasvattajien käyttöön ja näin auttavat heitä toimimaan johdonmukaisesti, lasta kuunnellen, kunnioittaen ja ymmärtäen.

Kasvatuksen päämäärät

Lapsen henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen

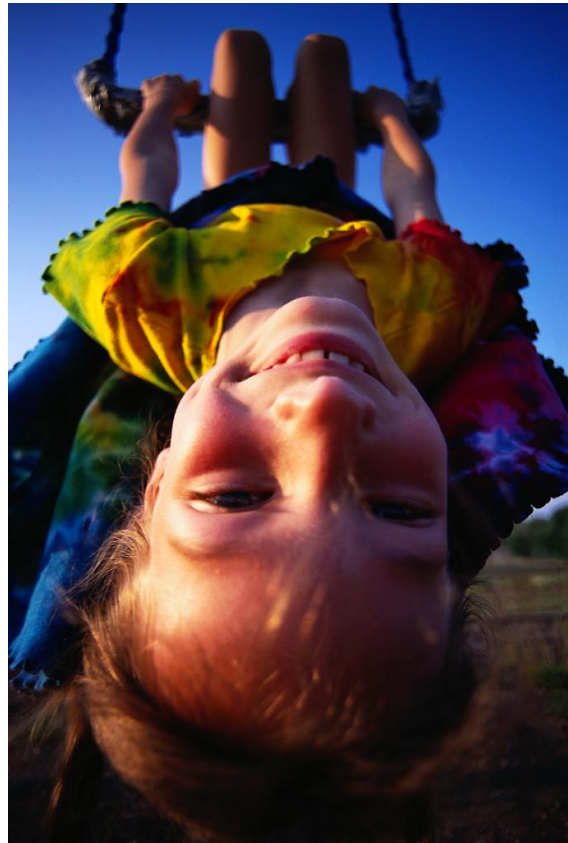
Selänteiden lasten ja perheiden palveluissa keskeisiksi nousevat terveyttä edistävä ja ongelmia ennalta ehkäisevä työote sekä varhainen puuttuminen. Lapsi voi toimia ja kehittyä omana ainutlaatuisena persoonallisuutenaan, kun hänen henkilökohtaisesta hyvinvoinnistaan huolehditaan. Mikäli lapsi tarvitsee erityistä tukea, sitä järjestetään hänelle mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen

Jokainen lapsi oppii ottamaan toiset ihmiset huomioon ja välittämään heistä, kun hänelle opetetaan ihmissuhdetaitoja ja hän saa itse kasvaa rakastavassa ilmapiirissä. Lasta opetetaan suhtautumaan myönteisesti itseensä, toisiin ihmisiin, erilaisiin kulttuureihin ja ympäristöihin. Tällä tavoin varhaiskasvatus luo omalta osaltaan edellytyksiä hyvän yhteiskunnan ja yhteisen maailman muodostumiselle.

Itsenäisyyden asteittainen lisääminen

Lapsen itsenäisyyttä lisätään vähitellen. Lasta rohkaistaan luottamaan omaan osaamiseensa ja hän saa oppia omatoimisuutta aikuisen huolenpidon ja turvan ollessa koko ajan lähellä. Näin lasta autetaan kasvamaan siihen, että hän aikuisenakin kykenee huolehtimaan itsestään ja läheisistään sekä tekemään elämänsä koskevia päätöksiä ja valintoja edellytystensä mukaisesti.

4. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

Varhaiskasvatuksessa kasvatusta, hoito ja opetus nivoutuvat toisiinsa kokonaisuudeksi. Varhaiskasvatusta painottuu eri-ikäisillä lapsilla eri tavoin ja sen merkitys vaihtelee tilanteesta riippuen. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä enemmän hän tarvitsee aikuisen hoitoa ja huolenpitoa. Lapsen varttuessa ja hänen oma-aloitteisuutensa lisääntyessä varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen tietojen ja taitojen kertymistä. Varhaiskasvatuksessa jokainen lapsi on arvokas omana itsenään, hänen tunteensa otetaan huomioon ja hän saa tarvitsemaansa hyvää perushoitoa turvallisessa ympäristössä ja ilmapiirissä.

Varhaiskasvatuspalveluja järjestettäessä huomioidaan, että esiopetukseen osallistuvalla lapsella on mahdollisuus käyttää päivähoitopalveluja. Vastaavasti esiopetusta järjestettäessä otetaan huomioon mahdollisuus päivähoitopalveluun. Jos esiopetukseen osallistuva lapsi käyttää lisäksi muita varhaiskasvatuspalveluja, lapsen päivä rakennetaan kokonaisuudeksi ottaen huomioon esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen tavoitteet.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen väliset yhteistyömuodot vaihtelevat hieman eri toimintayksiköissä. Yhteistyömuotoja ovat mm. moniammatilliset, huoltajien tiedossa olevat siirtopalaverit ennen esiopetuksen alkua, mahdolliset kirjalliset tiedon siirrot hoidosta esiopetukseen, erityistä tukea tarvitsevien lasten kuntoutuspalaverit.

Varhaiskasvatusympäristön ilmapiirillä on suuri merkitys; sen tulee olla myönteinen ja turvallinen lapsen terveyden ja muun hyvinvoinnin huomioon ottaen. Aikuisen tehtävänä on tarjota monipuolinen ja virikkeellinen kasvuympäristö, jossa lapsella on mahdollisuus liikkua, leikkiä, tutkia, toimia ja ilmaista itseään.

Selänneessä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhdessä vanhempien kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa toteutetaan asiakaslähtöisesti, perhettä kuulevalla, kunnioittavalla ja dialogia rakentavalla tavalla. Varhaiskasvatussuunnitelman toteutuksessa huomioidaan myös henkilökunnan keskinäinen kasvatuskumppanuus sekä lapsen ääni. Lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat toimivat lapsiryhmän toiminnan pohjana. Varhaiskasvatuspalvelut tukevat kotikasvatusta ja vanhemmuutta.

5. YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI

Perheiden ja henkilöstön välistä kasvatusyhteistyötä linjaa kasvatuskumppanuus, joka alkaa tutustumisesta päivähoitoon ja syvenee vanhempien ja henkilöstön päivittäisissä kohtaamisissa. Kasvatuskumppanuus on perheen ja varhaiskasvatusikäisten parissa työskentelevän henkilöstön yhteistyötä lapsen hyväksi. Kasvatuskumppanuuden keskeisiä periaatteita ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja vuoropuhelu. Hyvään kumppanuuteen kuuluu vastavuoroinen tiedottaminen.

Lapsen hoitosuhteen alkaessa laaditaan yhdessä vanhempien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (lapsen vasu). Hoito- ja kasvatushenkilöstö täyttää lapsen vasu -kaavakkeen yhdessä vanhempien kanssa, joko hoitopaikassa tai lapsen kotona.

Lapsen vasussa kuvataan lapsen nykyistä elämänvaihetta, mielenkiinnon ja oppimisen kohteena olevia asioita. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma kertoo, kuinka toiminnan järjestämisessä otetaan huomioon lapsen yksilöllisyys ja vanhempien näkemykset. Suunnitelmassa sovitaan yhdessä perheen kanssa yhteisistä kasvatustavoitteista, suunnitelman toteutumisesta ja arvioinnista. Myös lapsella on mahdollisuus osallistua suunnitelman tekoon ja arviointiin. Suunnitelmaa tarkistetaan lapsen varttuessa, elämäntilanteen tai hoitotarpeen muuttuessa ja sitä arvioidaan vähintään kerran toimikauden aikana.

Hoitopaikassa lapselle kootaan kasvun kansio, jonka tarkoitus on kuvata lapsen kasvua ja kehitystä. Kasvun kansio sisältää lapsen vasun ja havainnointi-/arviointikaavakkeiden lisäksi lapsen kokemuksia, elämyksiä ja kerrontaa, sekä lapsen töitä. Hoitopaikan vaihtuessa kasvun kansio siirtyy lapsen mukana ja hoitosuhteen päättyessä se annetaan lapsen perheelle.

Kumppanuuden ja vanhempien osallisuuden laajentamisen paikkoja ovat myös tarvittaessa lapsikohtaiset keskustelut ja vanhempien keskinäistä vertaisuutta luovat vanhempainillat. Yhdessä työskennellen löydetään yhteiset työskentelylinjat ja ratkotaan mahdolliset pulmatilanteet. Lapsen liittyvistä huolen aiheista on myös hyvä keskustella yhdessä aina, kun tarvetta ilmenee.

Lapsella on oikeus saada myös tarvitsemaansa erityistä tukea. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena onkin tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen mahdollinen tuen tarve jollakin kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella sekä luoda yhteinen moniammatillinen työskentelymalli lapsen kuntouttamiseksi ja perheen tukemiseksi.

Varhaiskasvatus tekee moniammatillista yhteistyötä myös päättäjien ja hoito- ja kasvatusalun yhteisöjen kanssa, lasten ja perheiden palvelujen kehittämiseksi ja järjestämiseksi.

6. ERITYINEN TUKEA VARHAISKASVATUKSESSA

Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa vastaa tukea tarvitsevien lasten kasvatuksellisiin ja kuntoutuksellisiin tarpeisiin päivähoitossa. Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen varhaiskasvatuksessa erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitseville lapsille järjestetään hoito yhdessä muiden lasten kanssa. Monet päivähoiton kuntouttavista elementeistä ovat lapsen kehitystä yleisesti tukevia ja siten kaikille lapsille hyödyllisiä.

Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa perustuu henkilöstön hyvälle perusosaamiselle, asioiden mahdollisimman varhaiselle huomaamiselle sekä tuen tarpeen arvioimiselle yhdessä lapsen huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuspalvelut yhdessä neuvolatoiminnan, perhetyön ja perheneuvolan kanssa tukevat lapsia ja heidän perheitään vanhemmuuteen liittyvissä asioissa. Varhainen puuttuminen on lisäresurssin tarjoamista perheen arkeen tai kasvatusvastuun uudenlaista jakoa lapsen vanhempien kanssa. Varhaisen puuttumisen alueella työskentelyssä käytetään moniammatillisia verkostoja, jotka kootaan lapsen ja hänen perheensä tarpeen mukaisesti. Jotta lapsi ohjautuisi riittävän varhain tarvittavan tuen piiriin, edellyttää se yhteistyötä eri hallintokuntien välillä esim. pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä tulevien lasten asioissa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Esiopetus voidaan järjestää myös varhaiskasvatuksen piirissä.

Erityisen tuen tarve varhaiskasvatuksessa arvioidaan alusta asti lapsen huoltajien kanssa yhdessä. Tarvittaessa hankitaan tarkoituksenmukainen asiantuntijataho lausunto, mutta varhaiskasvatuksen tukitoimet aloitetaan heti, kun tuen tarve on yhdessä havaittu. Mikäli lapsella on jo varhaiskasvatuspalveluiden piiriin tullessaan määritelty olevan erityisen tuen tarvetta, on arvioitava uudelleen lapsen tilanne muuttuneissa olosuhteissa. Tarkastelu toistetaan tarvittaessa sovituin väliajoin.

Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma antaa arvioimiselle ja suunnitelman tekemiselle otollisen paikan ja ajan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan sisältyy lapsen tuen tarpeen määrittely ja tuen toteuttamisen suunnitelma. Tämä osa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa muodostaa päivähoitolain tarkoittaman kuntoutussuunnitelman erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevalle lapselle. Tarvittaessa varhaiskasvatussuunnitelma voidaan tehdä moniammatillisesti lapsen kuntoutustarpeen niin edellyttäessä.

Erityistä tukea tarvitseva lapsi saa usein eri palveluntuottajien tukipalveluita, esim. puheterapeutin tai psykologin palveluja. Niiden toteuttaminen varhaiskasvatuksessa edellyttää eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta. Lapsen yksilöllisiin tarpeisiin perustuen moniammatillisessa yhteistyössä pyritään löytämään juuri hänelle sopivat hoitomuodot. Yhteisvastuullisuudessa on keskeistä, että kukin löytää roolinsa suhteessa lapseen.

7. VARHAISKASVATUKSEN ARVIOINTI, LAATU JA KEHITTÄMINEN

Arviointi ja laadunhallinta

Arviointi on olennainen osa varhaiskasvatusta. Sen avulla selvitetään, miten asetetut tavoitteet on saavutettu, missä on onnistuttu ja mitä on tarpeen edelleen kehittää. Arviointi on suunnitelmallista ja säännöllistä.

Varhaiskasvatussuunnitelma on yksi osa laadunhallintaa. Sen kautta pystytään arvioimaan monipuolisesti, moniammatillisesti ja yhdessä lapsen huoltajien kanssa tehdyn suunnitelman toteutumista käytännössä. Varhaiskasvatussuunnitelman eri tasot mahdollistavat sen, että arviointia voidaan tehdä alue-, yksikkö- sekä lapsikohtaisesti. Varhaiskasvatussuunnitelmaa myös kehitetään ja päivitetään tarpeen mukaan. Selänteen varhaiskasvatussuunnitelmaa on työstänyt moniammatillinen työryhmä, jossa asiantuntijajäseniä on varhaiskasvatuksen työntekijöiden lisäksi ollut kolmannen sektorin edustajat sekä Lapsen hyvä arki -hankkeen edustajat. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelma on ollut Lapsen hyvä arki -hankkeen kehittämistimillä luettavana ja arvioitavana. Tähän tiimiin kuuluvat varhaiskasvatuksen ja kolmannen sektorin edustajien lisäksi lastenneuvolan, lastensuojelun ja sivistystoimen edustajat.

Varhaiskasvatusta arvioidaan myös hallinnon, rakenteiden ja resurssien osalta. Tässä työkaluina ovat henkilökunnan kehityskeskustelut, työtyytyväisyyskyselyt sekä talouden osavuositarkastukset.

Varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa dokumentoidaan. Dokumentointi on pohjana arvioinnille ja palvelujen kehittämiseksi. Toiminnan sisällön arviointia tehdään toimintasuunnitelmien toteutumisen arviointina varhaiskasvatuksen eri yksiköissä. Tähän arviointiin ja kehittämiseen voidaan ottaa lapset ja huoltajat mukaan. Lisäksi työntekijän jatkuva oman työn ja toiminnan arviointi kuuluvat laadun kehittämisen tapoihin.

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen varhaiskasvatuksen laatua pyritään kehittämään myös henkilökunnan osaamisesta huolehtimalla. Koulutussuunnitelmat tehdään vuosittain ja niiden toteutumista seurataan.

Kehittäminen

Selänteen lasten ja perheiden palveluille asettamat strategiset tavoitteet kiteytyvät asiakaslähtöisyyden, varhaisen puuttumisen ja vanhemmuuden tukemisen teemoihin. Varhaiskasvatuksessa tavoitteet aikavälillä 2010 - 2015 liittyvät lasten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Tavoitteena on alle 3-vuotiaiden lasten palvelujen, perhepäivähoidon sekä avoimen varhaiskasvatuksen kehittäminen.

Kasvatuskumppanuuden aktiivinen toteuttaminen

Varhaiskasvatuksen henkilöstöä koulutetaan käyttämään aktiivisesti kasvatuskumppanuutta työvälineenä perheen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tavoitteena on, että kasvatuskumppanuus tulee toteutumaan kaikessa varhaiskasvatustoiminnassa sekä perhettä lähellä olevien toimijakumppanien kesken.

Kasvatuskumppanuuskouluttajakoulutuksen vuonna 2010 saaneet kaksi moniammatillista kouluttajaparia ovat aloittaneet henkilöstön kouluttamisen kasvatuskumppanuuteen keväällä 2011. Tavoitteena on kouluttaa varhaiskasvatuksen, lastenneuvolan, lastensuojelun, perhetyön sekä kuntien sivistyspalveluiden esi- ja alkuopetuksen työntekijöitä.

Erityisvarhaiskasvatus

Erityisen tuen tarpeessa olevien lasten määrä on kasvava ja tuen tarpeet ovat moninaistuneet. Tavoitteena peruspalvelukuntayhtymä Selänteellä on, että lapsen, perheen ja varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteisenä tukena toimii kaksi kiertävää erityislastentarhanopettajaa (KELTO). Nämä virat ovat tällä hetkellä avoimina ja ne pyritään täyttämään mahdollisimman pian tai tarvittaessa ostamaan vastaavat palvelut alueelle. Vuoden 2011 talousarviossa määrärahavaraus kiertävien erityislastentarhanopettajien palkkaamiseksi on Haapajärvellä ja Pyhäjärvellä.

Erityisen tuen tarpeen lisääntyminen ja erityistyöntekijöiden puute vaikuttavat myös perustyöntekijöiden osaamiseen panostamiseen. Henkilöstöä tulee aktiivisesti kouluttaa mm. huolen puheeksi ottamiseen ja varhaiseen havainnointiin, jotta voidaan vaikuttaa positiivisesti mahdollisimman varhaiseen puuttumiseen ja lapsen saamiseen erityisen tuen piiriin.

Avoin varhaiskasvatus

Selänteessä on kunnallisen päivähoidon piirissä noin 30 % alle kouluikäisistä. Kotona hoidettavien lasten ja heidän perheidensä tueksi on tavoitteena kehittää avoimia varhaiskasvatuspalveluita koko Selänteen alueelle, mahdollisesti yhteistyössä seurakuntien tai järjestöjen kanssa.

